

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek velkého senátu ze dne 14. února 2023 ve věci č. 21884/18 – *Halet proti Lucembursku*

Velký senát Soudu shledal dvanácti hlasy proti pěti, že trestní odsouzení stěžovatele, který coby tzv. whistleblower předal médiím důvěrné dokumenty svého zaměstnavatele působícího v soukromém sektoru, jež se týkaly daňových praktik nadnárodních společností, představovalo porušení jeho svobody projevu chráněné článkem 10 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl zaměstnán u společnosti PricewaterhouseCoopers („PwC“), která poskytuje služby v oblasti auditu, daňového poradenství a řízení podniků; mj. připravuje daňová přiznání jménem svých klientů a žádá daňové úřady o předběžná daňová rozhodnutí. V letech 2012–2014 média zveřejnila několik stovek takových dokumentů připravených PwC, aby upozornila na praxi velmi výhodných daňových dohod, které byly v letech 2002–2012 uzavřeny mezi PwC, jednající jménem nadnárodních korporací, a lucemburskými daňovými orgány. Z vnitřního šetření společnosti vyplynulo, že v roce 2011 předal její bývalý zaměstnanec A. D. jistému novináři 45 000 stran důvěrných dokumentů PwC.

V reakci na medializaci těchto dokumentů pak v roce 2012 kontaktoval stejného novináře i stěžovatel a předal mu čtrnáct daňových přiznání nadnárodních společností a dva průvodní dopisy. Některé z těchto šestnácti dokumentů použil novinář v druhém televizním pořadu, který byl odvysílán v roce 2013, tedy rok po odvysílání prvního pořadu na stejné téma. V listopadu 2014 bylo těchto šestnáct dokumentů zveřejněno na internetu sdružením investigativních novinářů; jednalo se o tzv. aféru Luxleaks. Tato aféra nakonec neměla pro PwC hlubší ekonomické dopady, když po jednom roce společnost zaznamenala znovu nárůst obrátu.

V prosinci 2014 byl stěžovatel společností PwC propuštěn. Poté byl odsouzen v trestním řízení, neboť mu vnitrostátní soudy nepřiznaly status whistleblowera, a to k peněžitému trestu ve výši 1 000 eur.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že jeho trestní odsouzení představovalo nepřiměřený zásah do jeho práva na svobodu projevu chráněného článkem 10 Úmluvy.

V rozsudku ze dne 11. května 2021 rozhodl senát třetí sekce Soudu pěti hlasy proti dvěma, že nedošlo k porušení článku 10, jelikož na oznámení důvěrných dokumentů PwC sdělovacím prostředkům neexistoval dostatečný veřejný zájem, který by vyvážil újmu způsobenou společností, a že sankce byla přiměřená. Věc byla na žádost stěžovatele postoupena velkému senátu.

Velký senát konstatoval, že odsouzení stěžovatele představovalo zásah do výkonu jeho práva na svobodu projevu. Bylo stanoveno zákonem a sledovalo alespoň jeden z legitimních cílů, a to ochranu pověsti nebo práv jiných osob, zejména společnosti PwC. Soud tak posuzoval, zda byl zásah nezbytný v demokratické společnosti.

a) Obecné zásady

Soud předně poukázal na svoji stávající judikaturu, v níž přiznává zvláštní ochranu zaměstnancům, kteří v rozporu s příslušnými předpisy odhalí důvěrné informace získané na svém pracovišti – tedy tzv. whistleblowerům, třebaže Soud výslovně nepoužívá tento termín. Ve věci *Guja proti Moldavsku* (č. 14277/04, rozsudek velkého senátu ze dne 12. února 2008, § 72–78) stanovil Soud kritéria pro posouzení, zda a do jaké míry se taková osoba může dovolávat ochrany podle článku 10 Úmluvy.

Těmito kritérii jsou: a) dostupnost alternativních cest k odhalení daných informací; b) veřejný zájem na odhalení informací; c) jejich pravost; d) újma způsobená zaměstnavateli v důsledku odhalení; e) dobrá víra zaměstnance; a f) závažnost sankce. Soud přitom použil tato kritéria u zaměstnanců veřejného sektoru (*Bucur a Toma proti Rumunsku*, č. 40238/02, rozsudek ze dne 8. ledna 2013) i v soukromých pracovněprávních vztazích (*Heinisch proti Německu*, č. 28274/08, rozsudek ze dne 21. července 2011), pokud byl zaměstnanec jedinou osobou nebo součástí úzké kategorie osob, která si byla vědoma toho, co se děje na pracovišti, a byla tak nejlépe schopna jednat ve veřejném zájmu tím, že upozorní zaměstnavatele nebo veřejnost (*Guja proti Moldavsku*, cit. výše, § 72).

Soud podotkl, že v souladu s Doporučením Výboru ministrů Rady Evropy CM/Rec(2014)7 k ochraně oznamovatelů je rozhodující faktický pracovní poměr oznamovatele, nikoli jeho konkrétní právní postavení ve vztahu k zaměstnavateli. Ochrana whistleblowerů v rámci článku 10 Úmluvy vychází z potřeby zohlednit charakteristiky pracovního vztahu: na jedné straně povinnost loajality, zdrženlivosti a diskrétnosti, které jsou podřízenému vztahu vlastní, a případně závazek dodržovat zákonnou povinnost mlčenlivosti; na druhé straně ekonomickou zranitelnost vůči osobě, veřejné instituci nebo podniku, na níž jsou oznamovatelé závislí z hlediska zaměstnání, a riziko odvety ze strany zaměstnavatele.

Soud dále zdůraznil, že klade důraz na stabilitu a předvídatelnost své judikatury a od rozsudku *Guja proti Moldavsku* proto v něm uvedená kritéria důsledně uplatňoval. Doplnil však, že od vydání tohoto rozsudku v roce 2008 došlo k vývoji, a to jak z hlediska významu whistleblowerů v demokratické společnosti a jejich stěžejní role při zveřejňování informací ve veřejném zájmu, tak z hlediska evropského a mezinárodního právního rámce jejich ochrany. Proto Soud považoval za vhodné potvrdit a upevnit své zásady pro ochranu oznamovatelů a upřesnit šest výše zmíněných kritérií.

1. Cesty použité pro zveřejnění

Z judikatury Soudu plyne, že je přednostně potřeba využít interní ohlašovací kanály, tj. dané informace je potřeba oznámit nadřízenému nebo jinému kompetentnímu orgánu; pouze pokud to zjevně není možné, lze informace zveřejnit (*Guja proti Moldavsku*, cit. výše, § 73). Interní ohlašovací kanály jsou dle Soudu v zásadě nejlepším prostředkem pro sladění povinnosti loajality zaměstnance s veřejným zájmem na zveřejnění. Toto pravidlo přednosti interního oznámení před externím však není absolutní: určité okolnosti mohou odůvodňovat přímé externí oznámení. Tak je tomu dle Soudu zejména v případě, kdy je interní kanál nespolehlivý nebo neúčinný (tamtéž, § 82–83), pokud by oznamovatel byl pravděpodobně vystaven odvetným opatřením nebo pokud se informace, které chce oznámit, týkají samotné podstaty činnosti dotyčného zaměstnavatele. S odkazem na doporučení CM/Rec(2014)7 o ochraně oznamovatelů Soud shrnul, že kritérium týkající se vhodného oznamovacího kanálu je třeba posuzovat s ohledem na okolnosti každého případu.

2. Pravost oznamovaných informací

Pravost oznámených informací je zásadním aspektem pro posouzení nezbytnosti zásahu do svobody projevu oznamovatele. Výkon svobody projevu s sebou nese „povinnosti a odpovědnost“ a jakákoli osoba, která se rozhodne oznámit informace, má tak v rámci svých možností povinnost pečlivě ověřit jejich přesnost a spolehlivost (tamtéž, § 75). Soud však dodal, že po oznamovatelích není možné požadovat, aby v době oznámení prokázali pravost sdělovaných informací. Ochrana poskytovaná článkem 10 Úmluvy jim také nemůže být odepřena pouze proto, že se informace následně ukázaly jako nepravdivé, nebo že nebylo možné jejich pravdivost prokázat (*Gawlik proti Lichtenštejnsku*, č. 23922/19, rozsudek ze dne 16. února 2021, § 75–76). I tak se však od oznamovatelů vyžaduje, aby se chovali zodpovědně a snažili se v rámci možností ověřit, že informace jsou pravdivé v okamžiku zveřejnění.

3. Dobrá víra

Dalším zásadním faktorem je dle Soudu motiv stojící za postupem whistleblowera. Soud tak ověřuje, zda byl stěžovatel veden snahou o osobní prospěch, zda choval osobní zášť vůči svému zaměstnavateli

nebo zda mělo jeho jednání nějaký jiný postranní úmysl (*Guja proti Moldavsku*, cit. výše, § 77). Soud proto může vzít v potaz obsah sdělení a zjistit, že „nevznikl dojem bezdůvodného osobního útoku“ (*Matúz proti Maďarsku*, č. 73571/10, rozsudek ze dne 21. října 2014, § 46). Při posuzování dobré víry jsou důležitým faktorem také adresáti oznámení. Soud tak již přihlédl k tomu, že dotčená osoba „se bezprostředně neuchýlila ke sdělovacím prostředkům nebo k šíření letáků, aby dosáhla maximální pozornosti veřejnosti“ (*Heinisch proti Německu*, cit. výše, § 86), nebo že se nejprve pokusila napravit situaci, na kterou si stěžovala, postupem uvnitř společnosti (*Matúz proti Maďarsku*, cit. výše, § 47).

Kritérium dobré víry souvisí s kritériem pravosti zveřejněných informací. Soud například u stěžovatele, jehož tvrzení se zakládala na pouhých fámách a který neměl žádné důkazy na jejich podporu, shledal, že nemohl být považován za osobu jednající v „dobré víře“ (*Soares proti Portugalsku*, č. 79972/12, rozsudek ze dne 21. června 2016, § 46).

4. Veřejný zájem na zveřejněných informacích

Obecně u případů týkajících se článku 10 platí, že zájem, který může mít veřejnost na konkrétních informacích, může být tak silný, že převáží i nad zákonem uloženou povinností mlčenlivosti (*Fressoz a Roire proti Francii*, č. 29183/95, rozsudek velkého senátu ze dne 21. ledna 1999). Soud taktéž shledal, že účelem zpřístupnění úředních dokumentů veřejnosti, včetně údajů o daních, bylo zajistit dostupnost informací pro umožnění diskuse o věcech veřejného zájmu (*Satakunnan Markkinapörssi Oy a Satamedia Oy proti Finsku*, č. 931/13, rozsudek velkého senátu ze dne 27. června 2017, § 172).

Ve věcech týkajících se ochrany oznamovatelů se Soud zaměřuje na zjištění, zda zveřejněné informace jsou ve „veřejném zájmu“. To je třeba posoudit jak s ohledem na obsah zveřejňovaných informací, tak na princip jejich zveřejnění. Okruh informací veřejného zájmu, které mohly spadat do působnosti whistleblowingu, je v judikatuře Soudu vymezen široce: na jedné straně jde o jednání zahrnující „zneužití funkce“, „nevhodné chování“ a „protiprávní jednání nebo pochybení“, na straně druhé o „nedostatky“ nebo podklady informující o „sporném“ a „diskutabilním“ chování nebo postupech.

Soud shrnul, že informace veřejného zájmu může zahrnovat oznámení zaměstnance: a) o nezákonných činech, praktikách nebo chování na pracovišti; b) o činech, praktikách nebo chování, které jsou sice legální, ale zavrženíhodné; c) o informacích, které se týkají fungování orgánů veřejné moci a vyvolávají veřejnou diskusi, jež může založit oprávněný zájem veřejnosti na tom, aby se s těmito informacemi seznámila a mohla si vytvořit informovaný názor na to, zda odhalují poškozování veřejného zájmu. Váha veřejného zájmu na odhalení informací se liší v závislosti na tom, ke které z výše uvedených kategorií se obsah informace vztahuje.

Ačkoli se informace, které mohou být považovány za informace ve veřejném zájmu, v zásadě týkají orgánů veřejné moci nebo veřejných subjektů, nelze vyloučit, že se v určitých případech mohou týkat i jednání soukromých subjektů, jako jsou společnosti, které se rovněž vystavují důkladné kontrole svého jednání (*Steel a Morris proti Spojenému království*, č. 68416/01, rozsudek ze dne 15. února 2005, § 94), zejména pokud jde o obchodní praktiky, odpovědnost ředitelů společností (*Petro Carbo Chem S.E. proti Rumunsku*, č. 21768/12, rozsudek ze dne 30. června 2020, § 43), neplnění daňových povinností (*Público-Comunicação Social, S.A. a ostatní proti Portugalsku*, č. 39324/07, rozsudek ze dne 7. prosince 2010, § 47) nebo širší hospodářský prospěch (*Steel a Morris proti Spojenému království*, § 94).

Veřejný zájem navíc nelze posuzovat nezávisle na důvodech omezení svobody projevu uvedených v čl. 10 odst. 2 Úmluvy, mezi které patří i zabránění úniku důvěrných informací. Pokud se tedy na určitou informaci vztahuje povinnost mlčenlivosti, je potřeba vzít v potaz zájmy, které má tato povinnost chránit, a to zejména co se týče informací týkajících se nejen činnosti zaměstnavatele, ale i třetích osob.

Podle Soudu je také třeba v souvislosti s veřejným zájmem vnímat nadnárodní – evropskou nebo mezinárodní – úroveň celé kauzy a význam pro jiné státy a jejich občany. Soud však dodal, že pouhá skutečnost, že veřejnost může mít zájem o řadu témat, nestačí ke zdůvodnění zveřejnění důvěrných informací o nich.

5. Způsobená újma

Podle stávající judikatury Soudu představuje újma způsobená zaměstnavateli zájem, který je třeba porovnat s veřejným zájmem na zveřejněných informacích. Soud uznal, že zveřejnění mohlo mít negativní dopad na pověst a obchodní zájmy státem vlastněné společnosti (*Heinisch proti Německu*, cit. výše, § 88) či na obchodní zájmy a pověst nemocnice, jakož i důvěru veřejnosti v lékařskou péči (*Gawlik proti Lichtenštejnsku*, cit. výše, § 79).

Kritérium újmy bylo původně vyvinuté ve vztahu k veřejným orgánům nebo státním podnikům, kdy mělo stejně jako zájem na zveřejnění informací veřejnou povahu. Soud však zdůraznil, že zveřejnění se může dotknout i zájmů soukromé společnosti a způsobit finanční újmu anebo poškození pověsti jí nebo třetím osobám.

Nicméně Soud dodal, že takové zveřejnění by mohlo mít i jiné škodlivé důsledky, neboť by současně mohlo zasáhnout veřejné zájmy, jako je zejména širší hospodářský prospěch (*Steel a Morris proti Spojenému království*, cit. výše § 94), ochrana majetku a zachování tajemství jako je důvěrnost dat v daňových záležitostech nebo povinnost mlčenlivosti (*Fressoz a Roire proti Francii*, cit. výše, § 53), nebo důvěra občanů v poctivost a spravedlnost daňové politiky států. Soud proto považoval za nezbytné upřesnit podmínky pro vyvažování soupeřících zájmů: kromě samotné újmy na straně zaměstnavatele je třeba při posuzování přiměřenosti zásahu do práva na svobodu projevu oznamovatelů zohlednit celkové škodlivé účinky oznámení.

6. Závažnost sankce

Soud shrnul, že sankce vůči oznamovatelům mohou mít různé formy, ať už profesní, disciplinární nebo trestní. V minulosti konstatoval, že odvolání nebo okamžité propuštění stěžovatele je nejzávažnější možnou sankcí podle pracovního práva, a to vzhledem k negativním důsledkům pro kariéru oznamovatele, ale také k riziku odrazení ostatních oznamovatelů (*Guja proti Moldavsku*, cit. výše, § 95). Stejně tak platí, že použití trestní sankce, která je jednou z nejzávažnějších forem zásahu do práva na svobodu projevu, může být neslučitelné s výkonem svobody projevu oznamovatele, a to taktéž s ohledem na důsledky pro něj i na odrazující účinek pro další. Odsouzení osoby může být někdy důležitějším aspektem než povaha uložené sankce, která může být toliko mírná (*Bédat proti Švýcarsku*, č. 56925/08, rozsudek velkého senátu ze dne 29. března 2016, § 81). V mnoha případech je však v závislosti na obsahu zveřejnění a povaze oznamovatelem porušené mlčenlivosti možné jeho jednání oprávněně považovat za trestné.

Kromě toho může jeden skutek vést ke kombinaci sankcí nebo k více následkům, ať už profesním, disciplinárním, občanskoprávním nebo trestním. Soud však již naznal, že za určitých okolností nemusí ani kumulativní účinek odsouzení za trestný čin nebo souhrnná výše finančních sankcí být považována za mající omezující účinek na výkon svobody projevu (*Wojczuk proti Polsku*, č. 52969/13, rozsudek ze dne 9. prosince 2021, § 105).

Soud uzavřel, že povaha a závažnost uložených trestů jsou faktory, které je třeba zohlednit. Totéž platí pro kumulativní účinek různých sankcí uložených oznamovateli (*Lewandowska-Malec proti Polsku*, č. 39660/07, rozsudek ze dne 18. září 2012, § 70).

b) Aplikace zásad na projednávanou věc

Soud předeslal, že projednávaná věc se vyznačovala následujícími rysy: *zprvé*, zaměstnavatel stěžovatele byl soukromým subjektem, *zadruhé*, v případě stěžovatele existovala zákonná povinnost profesní mlčenlivosti nad rámec povinnosti loajality, kterou se obvykle řídí pracovní vztahy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem; *zatřetí*, před oznámením stěžovatele již třetí osoba učinila jiné oznámení týkající se činnosti téhož zaměstnavatele. Navzdory specifickému kontextu se jedná o otázky podobné těm, které již Soud zkoumal. Velký senát se proto rozhodl aplikovat na skutkové okolnosti jednotlivá kritéria z věci *Guja proti Moldavsku* tak, jak je vyjasnil výše.

Třebaže stěžovatel vyzval Soud, aby definoval pojem „whistleblower“, Soud poukázal na to, že tento pojem nebyl doposud na mezinárodní úrovni jednoznačně definován, jakož i na to, že se ve své

judikatuře vždy vyhýbá stanovování abstraktních a obecných definicí. Tohoto přístupu se rozhodl držet i v projednávané věci. Dodal, že otázka, zda jednotlivec, který o sobě tvrdí, že je whistleblowerem, požívá ochrany podle článku 10 Úmluvy, vyžaduje posouzení, které zohlední okolnosti každého případu a jeho kontext.

Soud dále odmítl námitku stěžovatele, že by odvolací soud toliko formálně poukázal na kritéria z věci *Guja*, aniž by je skutečně aplikoval. Z rozsudku je zřejmé, že odvolací soud si byl vědom, že vnitrostátní legislativa týkající se statusu whistleblowerů není použitelná a je nezbytné, aby přímo aplikoval Úmluvu a judikaturu Soudu na poli článku 10. V dalším kroku se Soud zaměřil na jednotlivá kritéria z věci *Guja* ve světle specifických okolností případu a posouzení provedené odvolacím soudem.

1. K otázce, zda existovaly jiné cesty pro zveřejnění

Soud konstatoval, že praktiky daňové optimalizace ve prospěch velkých nadnárodních společností a daňová přiznání vypracovaná společností PwC byly legální. Nezahrnovaly tak žádné protiprávní jednání, které by odůvodňovalo, že by měl stěžovatel upozornit své nadřízené. Podle Soudu tak bylo účinnou cestou pouze přímé využití externího ohlašovacího kanálu, a tento postup pro oznámení informace veřejného zájmu tudíž označil za přijatelný.

2. Pravost sdělených informací a 3. Dobrá víra

Soud se ztotožnil se závěry odvolacího soudu ohledně "přesnosti a pravosti" dokumentů předaných novináři a dobré víry oznamovatele, když stejně jako odvolací soud shledal, že obě kritéria byla naplněna.

4. Vyvažování veřejného zájmu na zpřístupněných informacích a škodlivých následků odhalení

Dle Soudu spor v projednávané věci nelze posuzovat z hlediska střetu práv, ale vyžaduje nastolení spravedlivé rovnováhy mezi soupeřícími zájmy pouze na poli článku 10: na jedné straně je to svoboda projevu podle prvního odstavce citovaného ustanovení, a na straně druhé se jedná o možné důvody omezení tohoto práva, stanovené v druhém odstavci, mezi něž patří i ochrana pověsti nebo práv jiných a zabránění úniku důvěrných informací.

4.1. Kontext zveřejnění

Soud upřesnil, že kontext zveřejnění může hrát zásadní roli při poměrování váhy veřejného zájmu spojeného se odhalením informací v porovnání s jeho škodlivými účinky. Stěžovatel předal důvěrné dokumenty novináři několik měsíců poté, co byl odvysílán první televizní pořad, který zpochybňoval postup předběžných daňových dohod a lucemburských daňových orgánů. Odvolací soud konstatoval, že tyto dokumenty neposkytly žádné dříve neznámé informace, a proto újma způsobená zaměstnavateli převážila nad veřejným zájmem, který s sebou zveřejnění neslo. Veřejná diskuse se však může dle Soudu v průběhu času vyvíjet. Proto skutečnost, že v době, kdy stěžovatel zveřejnil informace, již probíhala veřejná debata o daňových praktikách v Lucembursku, nemůže sama o sobě vyloučit, že tyto informace mohly být rovněž ve veřejném zájmu.

4.2. Veřejný zájem na zpřístupněných informacích

Podle Soudu je účelem whistleblowingu nejen odhalit a upozornit na informace veřejného zájmu, ale také dosáhnout nápravy oznamované situace ze strany příslušných orgánů veřejné moci nebo dotčených soukromých osob, včetně soukromých společností. Někdy je proto nutné upozornit na stejnou věc několikrát. Skutečnost, že v době zveřejnění napadených dokumentů již v Lucembursku probíhala debata o praktikách vyhýbání se daňovým povinnostem a daňové optimalizace, proto nemůže snížit jejich relevanci. Oznámené informace nebylo možné považovat pouze za „znepokojivé nebo skandální“, jak uvedl odvolací soud. Informace totiž přinesly nový pohled a přispěly k důležité debatě o "vyhýbání se daňovým povinnostem, osvobození od daní a daňových únicích" tím, že obsahovaly data o výši zisků vykázaných dotčenými nadnárodními společnostmi, o politických rozhodnutích učiněných v Lucembursku v oblasti zdanění právnických osob a o jejich důsledcích z hlediska daňové spravedlnosti na evropské úrovni, a dále zejména ve Francii.

Soud uvedl, že stěžovatel si nevybral daňová přiznání ke zveřejnění proto, aby doplnil předběžné daňové dohody, které již měl novinář k dispozici, ale pouze proto, že dotyčné nadnárodní společnosti byly dobře známé. Podle Soudu měla tato skutečnost v debatě relevanci a význam. Rozsah daňových přiznání poskytujících informace o finanční situaci a majetku společností je mnohem snáze pochopitelný než složité právní a finanční struktury, na nichž jsou založeny praktiky daňové optimalizace. Daňové přiznání je dokumentem, který bývá srozumitelný každému daňovému poplatníkovi. Dokumenty odhalené stěžovatelem tedy přispěly k transparentnosti daňových praktik nadnárodních společností, které se usilují těžit z destinací, kde je pro ně daňový systém nejvýhodnější. Tímto způsobem mohly dokumenty veřejnosti napomoci, aby si vytvořila informovaný názor na téma, které je z odborné stránky velmi komplexní, ale zároveň se týká důležitých ekonomických a společenských otázek. Váhu veřejného zájmu spojeného s oznámením je tedy třeba posuzovat v souvislosti s významem, který v současné době zaujímají globální nadnárodní společnosti.

Soud uzavřel, že informace týkající se daňových praktik nadnárodních společností, jako ty zveřejněné stěžovatelem, přispěly k probíhající debatě, vyvolané původními odhaleními A. D., ohledně daňových úniků, transparentnosti a spravedlnosti. Nelze pochybovat o tom, že zpřístupnění těchto informací je ve veřejném zájmu, a to nejen ve vztahu k Lucembursku, ale i dalším zemím, jejichž daňové příjmy by mohly být odhalenými praktikami ovlivněny.

4.3. Škodlivé následky

Soud připomněl, že toto kritérium je potřeba rozšířit na všechny škodlivé účinky plynoucí z daného odhalení. Co se týče újmy vzniklé zaměstnavateli, dle Soudu ji nelze omezovat pouze na potenciální finanční dopad zveřejnění. V projednávané věci lze konstatovat, že společnost PwC utrpěla újmu na pověsti, a to zejména u svých klientů, jelikož napadené odhalení mohlo zpochybnit její schopnost zachovat důvěrnost svěřených finančních dat. Na druhou stranu Soud shledal, že společnosti podle všeho nevznikla žádná dlouhodobá újma. Co se týče klientů PwC, dle Soudu mohlo zveřejnění alespoň do určité míry uškodit soukromým zájmům a pověsti nadnárodních společností, jejichž jména byla odhalena. Na poli veřejného zájmu Soud identifikoval jednak zájem na prevenci a trestání krádeží (vzhledem k podvodnému získání nosiče dat) a na dodržování povinnosti profesní mlčenlivosti (jejímž cílem je zaručit důvěryhodnost některých povolání). Odvolací soud se přitom ze všech těchto aspektů soustředil pouze na újmu způsobenou společností PwC.

4.4 Výsledek vyvažování soupeřících zájmů

Dle Soudu vyvažování provedené vnitrostátními soudy nesplňovalo požadavky, které v tomto případě definoval. Na jedné straně odvolací soud vyhodnotil veřejný zájem na odhalení informací příliš restriktivně. Zároveň však nezohlednil všechny negativní dopady zveřejnění. Nevěnoval tedy náležitou pozornost specifickým okolnostem věci. V této situaci musí vyvažování dotčených zájmů provést sám Soud. Konstatoval, že informace oznámené stěžovatelem byly nepochybně ve veřejném zájmu. Současně ale vyzdvihl, že napadené zveřejnění bylo provedeno krádeží dat stěžovatelem a porušením jeho povinnosti profesní mlčenlivosti. Za této situace vzal na vědomí relativní váhu zveřejněných informací s ohledem na jejich povahu a míru rizika spojeného s jejich oznámením. Vzhledem k závěrům Soudu o významu vnitrostátní i evropské veřejné diskuse o daňových praktikách nadnárodních společností, k níž zásadním způsobem přispěly informace oznámené stěžovatelem, převážil dle Soudu veřejný zájem na zveřejnění těchto informací nad všemi škodlivými účinky.

5. Přísnost sankce

Stěžovatel byl nejprve propuštěn svým zaměstnavatelem s výpovědní lhůtou a následně byl trestně stíhán a odsouzen k peněžitému trestu ve výši 1 000 eur. Trestní řízení přitom vzbudilo značnou pozornost médií. S ohledem na povahu uložených trestů a závažnost jejich kumulativních účinků, zejména na odrazující účinek pro svobodu projevu stěžovatele a dalších oznamovatelů, a především s ohledem na závěr, k němuž Soud dospěl po zvážení dotčených zájmů, nelze trestní odsouzení žalobce považovat za přiměřené z hlediska sledovaného cíle.

Soud tak dospěl k závěru, že zásah do práva stěžovatele na svobodu projevu, zejména do jeho svobody šířit informace, nebyl nezbytný v demokratické společnosti, a došlo tak k porušení článku 10 Úmluvy.

III. Oddělená stanoviska

Soudci Ravarani, Chanturia a Sabato a soudkyně Mourou-Vikström ve svém společném nesouhlasném stanovisku vyjádřili polemiku s řadou argumentů předestřených většinou a konstatovali, že vnitrostátní soudy podle nich postupovaly pečlivě a s náležitou aplikací původních kritérií z věci *Guja*, a jejich rozhodnutí tak nevybočilo z prostoru pro uvážení, který má stát na poli článku 10 Úmluvy k dispozici. Zdůraznili přitom, že většina výrazným způsobem rozšířila kontext „veřejného zájmu“ u informací zveřejněných whistleblowery, když do něj nově zahrнула vedle nezákonného jednání a zavrženíhodných praktik také informace „vyvolávající veřejnou diskusi, jež může založit oprávněný zájem veřejnosti na tom, aby se s těmito informacemi seznámila a mohla si vytvořit informovaný názor na to, zda odhalují poškozování veřejného zájmu“. Dodali, že kritéria jako „zavrženíhodnost jednání“ jsou velmi vágní. Kritizovali rovněž, že se většina opřela o rozsudek ve věci *Fressoz a Roire proti Francii*, který se týkal významně odlišného kontextu, v němž novináři, kteří zveřejnili předmětné informace, nebyli na rozdíl od stěžovatele vázáni povinností mlčenlivosti. Postup většiny umožňující zveřejnit i informace vyvolávající polemiku podle nich devaluje zákonnou povinnost mlčenlivosti. Toto téma je přitom rozebráno v rozsudku *Éditions Plon proti Francii* (č. 58148/00, rozsudek ze dne 18. května 2004), který většina ve svém rozsudku zcela opomněla. Disentující soudci rovněž kritizovali metodiku většiny, která posuzovala postup vnitrostátních soudů optikou kritérií z věci *Guja*, která však v projednávané věci redefinovala. Soudci konečně konstatovali, že s ohledem na řadu okolností, které vzal Soud v úvahu, jako je evidentní krádež dat stěžovatelem či škoda způsobená klientům PwC, je celkový závěr Soudu poněkud překvapivý.

Soudce Kjølbro ve svém nesouhlasném stanovisku taktéž kritizoval většinu, že veřejný zájem na oznámených informacích rozšířila vedle dosavadních kategorií protiprávního a zavrženíhodného jednání.